ePublishing

International Conference in Open and Distance Learning

Vol 5, No 2A (2009)

Open and Distance Education for Global Collaboration & Educational Development

ICT and Distance Education in the department of Lifelong Learning. Access to knowledge or a new digital dualism?

Κ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ, Γ. ΠΟΛΥΧΡΟΝΑΚΗΣ

doi: 10.12681/icodl.464

https://epublishing.ekt.gr | **e-Publisher:** EKT | **Downloaded at:** 01/03/2026 04:45:01

«ΤΠΕ και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης. Πρόσβαση στη γνώση ή ένας νέος ψηφιακός δυϊσμός;»

"ICT and Distance Education in the department of Lifelong Learning. Access to knowledge or a new digital dualism?"

Κ. Β. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ

Μεταπτυχιακός φοιτητής Πανεπιστημίου Αιγαίου, Δάσκαλος,
skva@in.gr

Γ. ΠΟΛΥΧΡΟΝΑΚΗΣ

Μεταπτυχιακός φοιτητής Πανεπιστημίου Αιγαίου, Δάσκαλος,
gppolywds@mycosmos.gr

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία, γίνεται μια προσπάθεια ανάδειξης των ΤΠΕ και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) μέσω Διαδικτύου ως ένα σύγχρονο ελκυστικό εκπαιδευτικό εργαλείο, το οποίο μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση του αποτελέσματος μάθησης και διδασκαλίας στην υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης (ΔΒΜ), λειτουργώντας, τόσο συμπληρωματικά, όσο ακόμη και ως βασικό μέσο παροχής εκπαίδευσης και ένταξης των ενηλίκων στα νέα κοινωνικά και εργασιακά δεδομένα.

Στη εποχή μας, των συνεχών και γρήγορων μεταβολών στον κοινωνικοεργασιακό τομέα, η διαρκής ανανέωση και ο συνεχής εμπλουτισμός των γνώσεων και των δεξιοτήτων, αναδεικνύουν τη ΔΒΜ ως την απαραίτητη προϋπόθεση για την αρμονική και παραγωγική ένταξη των ενηλίκων στις «νέες εξελίξεις». Ένα σημαντικό μέσο πραγμάτωσης των σκοπών της ΔΒΜ μπορεί να αποτελέσει και η ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ, με στόχο την μετάβαση των εκπαιδευόμενων από την Κοινωνία της Πληροφορίας στην Κοινωνία της Γνώσης.

Όμως, παρά το γεγονός, ότι η ΔΒΜ αναγνωρίζεται, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και στην πατρίδα μας ως μια από τις σημαντικότερες ανάγκες-προτεραιότητες, στην πραγματικότητα η ΔΒΜ δεν έχει την θέση που της αρμόζει. Γιατί συμβαίνει κάτι τέτοιο; Ποιοι παράγοντες δυσχεραίνουν τη δυνατότητα των ευρύτερων πληθυσμιακών ομάδων για πρόσβαση στη γνώση μέσω της ΔΒΜ; Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ, μπορεί να προσφέρει τη δυνατότητα για πρόσβαση στη γνώση ή θα έχει σαν αποτέλεσμα την δημιουργία ενός νέου ψηφιακού δυϊσμού; Με ποιους τρόπους μπορεί να αποφευχθεί ο ψηφιακός δυϊσμός;

Λέξεις Κλειδιά: εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ΤΠΕ, Δια Βίου Μάθηση, ψηφιακός δυϊσμός.

Abstract

This study is an attempt to provide ICT and Distance Education through Internet as a modern and attractive educational tool that can improve the effectiveness of

learning and teaching in the Lifelong Learning, supplementaly or as a basic educational resource and an adults integrating channel in new social and labor data.

In our days, through the continuous and fast changes in social and employment field, the lasting renewal and enrichment of knowledge and skills, describe the Lifelong Learning as a necessary condition for harmonic and creative adults orientation to «new developments». Distance education with the use of ICT accomplishes Lifelong Learning goals supporting the trainees passing from the Information Society to Knowledge Society.

However, despite the fact that the Lifelong Learning is recognized at Greek and European level as one of the most important needs and priorities, virtually, the Lifelong Learning does not have the place that deserves. Why does this happen? Which are the factors that complicate the approach to knowledge through Lifelong Learning; Could Distance education using ICT offer the opportunity for access to knowledge, or it will create a new digital dualism; Which are the ways to avoid digital dualism;

Keywords: distance education, ICT, Lifelong Learning, digital dualism.

Εισαγωγή

Οι ραγδαίες και βαθιές αλλαγές που συμβαίνουν σε όλους του τομείς της προσωπικής και εργασιακής ζωής του ενήλικα προβάλλουν επιτακτική την ανάγκη για διαρκή αναβάθμιση και επικαιροποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων του προκειμένου να ανταποκριθεί στις ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής.

Σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2005), η ανθρώπινη μάθηση μπορεί να συντελεστεί κάτω από κάθε είδους συνθήκες, είτε μέσα σε μια σχολική τάξη με τακτικότατη παρουσία είτε σε μια κατάσταση φυσικής απόστασης μεταξύ εκπαιδευτή, εκπαιδευτικού ιδρύματος και εκπαιδευόμενου. Στη δεύτερη περίπτωση, με βάση τις αντικειμενικές δυσκολίες της απόστασης, πρέπει να είναι μετρήσιμη, ευέλικτη, λειτουργική και πολυμορφική, προς όλες τις κατευθύνσεις.

Στην παρούσα εργασία, γίνεται μια προσπάθεια, να αναδειχθούν ποιοι λόγοι - παράγοντες δυσχεραίνουν τη δυνατότητα των ευρύτερων πληθυσμιακών ομάδων για πρόσβαση στη γνώση μέσω της ΔΒΜ, καθώς και την προσφορά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, με την χρήση των ΤΠΕ, στην πρόσβαση της γνώσης και την αποφυγή ενός νέου ψηφιακού δυϊσμού.

ΕξΑΕ και ΔΒΜ εννοιολογικές αποσαφηνίσεις

Η Δια Βίου Μάθηση περιλαμβάνει την Δια Βίου Εκπαίδευση και την Δια Βίου Κατάρτιση. Ως «Δια Βίου Εκπαίδευση» ορίζεται κάθε διαδικασία απόκτησης γνώσης, γενικής και επιστημονικής, η οποία παρέχεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου με σκοπό την απόκτηση ή τη βελτίωση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, τόσο για τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας όσο και για την πρόσβαση στην απασχόληση. Ως «Δια Βίου Κατάρτιση» ορίζεται κάθε διαδικασία εξειδικευμένης μόρφωσης, η οποία παρέχεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου με σκοπό την επίτευξη επαγγελματικής εξειδίκευσης, στα πλαίσια συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας. Στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης περιλαμβάνεται και η επιμόρφωση επαγγελματιών, με σκοπό τον εμπλουτισμό, την

ανανέωση και την επικαιροποίηση των γνώσεών τους.(Σύλλογος Διοικητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2009)

Στόχοι της διά βίου μάθησης είναι η ενεργοποίηση των ατόμων και ομάδων για ατομική και κοινωνική ανάπτυξη, η προώθηση της ενεργής συμμετοχής των πολιτών και η αύξηση των δυνατοτήτων κοινωνικής ένταξης και απασχόλησης. «*Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στοχεύει στην ενεργοποίηση του εκπαιδευόμενου να μαθαίνει μόνος του και να λειτουργεί αυτόνομα προς μια ευρετική πορεία αυτομάθησης*» (Λιοναράκης, 2001).

Η δοκιμαστική περίοδος λειτουργίας και εφαρμογής της ΕξΑΕ, διεθνώς, έχει απέλθει και επιπλέον με τον εμπλουτισμό της από τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας έχει διευρυνθεί ανοίγοντας «παράθυρα» σε νέους δρόμους και σε καινοτόμες νέες εφαρμογές (Λιοναράκης 2005). Τα εργαλεία μεταφοράς της πληροφορίας εμπλουτίστηκαν, αλλά κάποια θεμελιώδη παιδαγωγικά ερωτήματα εξακολουθούν να υφίστανται και να δημιουργούν εποικοδομητικές αντιπαραθέσεις και προβληματισμούς μεταξύ των ερευνητών. Ερωτήματα που σχετίζονται με τους παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα της μάθησης, τους τρόπους αποτελεσματικότερης μάθησης και διδασκαλίας, τη μεταγνώση, ζητούν απάντηση, όσο εφικτές μπορεί να είναι οι απαντήσεις σε τόσο εύθραυστα και ακανθώδη ζητήματα, και σίγουρα η συζήτηση που αρθρώνεται γύρω από αυτά δεν μπορεί να είναι μονόπλευρη και μονοδιάστατη. Είναι σημαντικό να τονιστεί πως ενώ στις περισσότερες χώρες της Δυτικής Ευρώπης η εξ αποστάσεως εκπαίδευση καθιερώθηκε και συμπλήρωσε ένα ήδη δομημένο σύστημα διδασκαλίας και μάθησης, στη χώρα μας έγινε ακριβώς το αντίθετο: η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εισήχθη ως ένα δομημένο σύστημα παιδαγωγικών αντιλήψεων και άρχισε να δίνει απαντήσεις σε καίρια παιδαγωγικά ερωτήματα σχετικά με την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, την αξιολόγηση, τις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης (Λιοναράκης, 1999). Οι παραπάνω προβληματισμοί που εγείρονται, σαφώς, καταδεικνύουν τη σχέση της ΕξΑΕ τόσο με την εκπαίδευση, όσο και με τα παιδαγωγικά.

Η ΕξΑΕ δε λειτουργεί εντελώς ανεξάρτητα από παιδαγωγικές αρχές και μεθόδους και είναι μια πολύ-λειτουργική εργασία με στόχο τη μάθηση. Και συνεπώς, η επιμόρφωση των ενηλίκων θα πρέπει να σχεδιάζεται και να παρέχεται σύμφωνα με τις σύγχρονες παιδαγωγικές αρχές και μεθόδους και να ενθαρρύνεται η αυτομόρφωση και η ΔΒΜ. Όπως εύστοχα υπογραμμίζει ο Rogers (1996, 2003), «η μάθηση ενηλίκων είναι η δυναμική και όχι η παθητική απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων. Αποτελεί προσωπική υπόθεση καθώς μπορούμε να μάθουμε από και σε σχέση με άλλους. Όλες οι μαθησιακές αλλαγές συντελούνται ατομικά, η μάθηση είναι εκούσια, προβαίνουμε σε αυτή μόνοι μας, την επιδιώκουμε εμείς οι ίδιοι, δεν είναι υποχρεωτική». Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των ενηλίκων, θα μπορούσε να αποτελέσει μια καλή λύση, αφού θα έδινε τη δυνατότητα στους ενήλικες να επιμορφώνονται στο σπίτι τους, χωρίς να απομακρύνονται από το οικογενειακό και εργασιακό τους περιβάλλον, να επιλέγουν οι ίδιοι το χρόνο για τη μελέτη τους και να μελετούν με το δικό τους ρυθμό (Φλογαΐτη & Βασάλα, 2002).

Παράγοντες που εμποδίζουν την ΔΒΜ των ενηλίκων

Βασικό μειονέκτημα της ΕξΑΕ είναι η έλλειψη, επικοινωνίας πρόσωπο με πρόσωπο, αφενός ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους και αφετέρου ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους και τους εκπαιδευτές τους. Ακόμη και οι πιο αποτελεσματικές μέθοδοι ΕξΑΕ δεν μπορούν να έχουν πλήρη αντιστοιχία με την εκπαιδευτική διεργασία που συμβαίνει σε μια συμβατική εκπαιδευτική τάξη. Επίσης, στα εικονικά

εκπαιδευτήρια, εξαιτίας των δυσλειτουργιών που συμβαίνουν στο Διαδίκτυο λόγω τεχνικών προβλημάτων, οι εκπαιδευόμενοι ενίοτε χάνουν την επαφή με τον εκπαιδευτή τους ή με τους συνεκπαιδευόμενούς τους και πολλές φορές χρειάζεται χρόνος μέχρι να αποκατασταθεί η επικοινωνία τους. (Βασάλα, 2005).

Σύμφωνα με τον Αναστασιάδη (2005), τα εμπόδια που έχουν να αντιμετωπίσουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στην προσπάθεια τους να υλοποιήσουν στην πράξη το στόχο της ΔΒΜ είναι πολλά και μερικά από αυτά αναφέρονται παρακάτω:

1. Η έλλειψη χρόνου (Comings, Parella & Soricone, 1999)
2. Οι απαιτήσεις της εργασίας τους (Anderson, 1985)
3. Η επίβλεψη και η φροντίδα των παιδιών
4. Οι μεταβολές στην οικογενειακή τους κατάσταση (Kerka, 1995)
5. Τα οικονομικά προβλήματα (Woodley & Parlett, 1983)
6. Προηγούμενες μη επιτυχημένες εκπαιδευτικές εμπειρίες.
7. Η χαμηλή αυτοεκτίμηση και ο φόβος της αποτυχίας (Darkenwald & Merriam, 1982; Kerka, 1986; Garland, 1993) είναι σημαντικοί λόγοι που λειτουργούν ανασταλτικά.
8. Η αναβολή της επίλυσης ενός προβλήματος με παραγνώριση της ανάγκης για κάτι τέτοιο και προστασία του εαυτού απέναντι σε πιθανές δοκιμασίες (Mahoney, 1991; LaPadula, 2003, p. 123).
9. Η αδυναμία σε πολλές περιπτώσεις υπέρβασης της κυρίαρχης αντίληψης του κοινωνικού τους περιβάλλοντος το οποίο συνήθως υποτιμά την αξία των προσπαθειών τους για μάθηση σε αυτή την ηλικία, καθώς άλλες είναι οι 'σημαντικές' προτεραιότητες στις οποίες πρέπει να εστιάσουν –οικογένεια, σχέσεις, δουλειά (Witte, Forbes, & Witte, 2002).
10. Οι οργανισμοί κατάρτισης, οι οποίοι δεν λαμβάνουν πάντα υπόψη τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων.
11. Ο σχεδιασμός των μαθημάτων, οι θεματικές ενότητες, το εκπαιδευτικό υλικό, το επίπεδο δυσκολίας, η συμπεριφορά των διδασκόντων, η διδακτική προσέγγιση είναι παράγοντες που ενθαρρύνουν ή αποθαρρύνουν την πρόσβαση των ενήλικων εκπαιδευόμενων σε προγράμματα ΔΒΜ (Woodley & Parlett, 1983).
12. Το υψηλό κόστος αγοράς λογισμικού το οποίο όμως μπορεί να αντιμετωπιστεί, με το δωρεάν και ελεύθερο λογισμικό ΕΛΑΚ (ελεύθερο λογισμικό ανοικτού κώδικα) (www.elak.gr), που όμως η πλειοψηφία των ενηλίκων είτε αγνοεί την ύπαρξη του, είτε δεν το εμπιστεύεται.

Σύμφωνα με τον Longworth (2003), καταγράφονται πέντε κατηγορίες εμποδίων:

1. Διανοητικά – Πνευματικά Εμπόδια: Έλλειψη Κουλτούρας μάθησης στην οικογένεια ή στο κοινωνικό περιβάλλον, έλλειψη φιλοδοξιών και αυτοπεποίθησης, χαμηλή αυτοεκτίμηση, αρνητικές εμπειρίες μάθησης κλπ.
2. Οικονομικά Εμπόδια: Έλλειψη οικονομικών πόρων για κάλυψη διδάκτρων κλπ.
3. Δυσκολίες Πρόσβασης: Απόσταση από το χώρο μάθησης, έλλειψη χρόνου, ψηφιακός αναλφαβητισμός
4. Έλλειψη Εκπαιδευτικού Υλικού σχεδιασμένο με βάση τις ανάγκες των ενήλικων εκπαιδευόμενων.
5. Έλλειψη Συμβουλευτικών Υπηρεσιών οι οποίες θα ενημερώνουν, θα ενθαρρύνουν, θα υποκινούν και θα υποστηρίζουν τον ενήλικο εκπαιδευόμενο.

Η ευρωπαϊκή προσέγγιση

Η συνεχιζόμενη ανάγκη για εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση των ενηλίκων, ώθησαν τα κράτη - μέλη της Ε.Ε. να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν πολιτικές στον τομέα της διά βίου μάθησης, μέσω ευέλικτων προγραμμάτων μάθησης σε ένα ευρύτατο φάσμα θεματικών πεδίων, ικανών να ανταποκριθούν και στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Σύμφωνα με τις προκηρύξεις αυτών των προγραμμάτων της Ε.Ε. (όπως το Erasmus, το Grundtvig, το ECTS, το Leonardo da Vinci και το YOUTH), οι στόχοι της ΔΒΜ είναι η ενεργοποίηση των ατόμων και ομάδων για ατομική και κοινωνική ανάπτυξη, η προώθηση της ενεργής συμμετοχής των πολιτών και η αύξηση των δυνατοτήτων κοινωνικής ένταξης και απασχόλησης (ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, 2000).

Οι παραπάνω προκηρύξεις και η συλλογική δράση των κρατών – μελών της Ε.Ε. για τη ΔΒΜ αναδεικνύουν την αναγκαιότητά της.

Στην Ελλάδα ο δημόσιος φορέας ο οποίος σχεδιάζει και αναλαμβάνει δράσεις στον τομέα αυτό, είναι η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, 2009).

Η περίπτωση της Ελλάδας

Η ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ, στην υπηρεσία της ΔΒΜ είναι δυνατή, αφού η πολιτική της Ε.Ε. την ενθαρρύνει. Όμως στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα στοιχεία του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας (Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, που λειτουργεί με σκοπό τη συλλογή και επεξεργασία ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων για τα θέματα που σχετίζονται με την Κοινωνία της Πληροφορίας στην Ελλάδα), η χρήση του Διαδικτύου δεν είναι σε απόλυτα επιθυμητά επίπεδα (σύμφωνα με τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες), όμως παρουσιάζει μεγάλη αύξηση (από 48% έως 100%) κατά τα συγκρινόμενα έτη 2005, 2006 και 2007 (γράφημα 1).

Το ποσοστό χρήσης του internet για τα έτη 2005,2006 & 2007 εμφανίζει ανοδικές τάσεις σε όλες τις ηλικίες.

Ενθαρρυντικά είναι επίσης και τα ποσοστά για την πρόθεση των εργαζομένων να αποκτήσουν σύνδεση στο διαδίκτυο για τα αντίστοιχα έτη (γράφημα 2).

Γράφημα 1: Χρήση Internet

(Πηγή: *Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας)*

Πρόθεση, των εργαζομένων, απόχτησης σύνδεσης στο διαδίκτυο

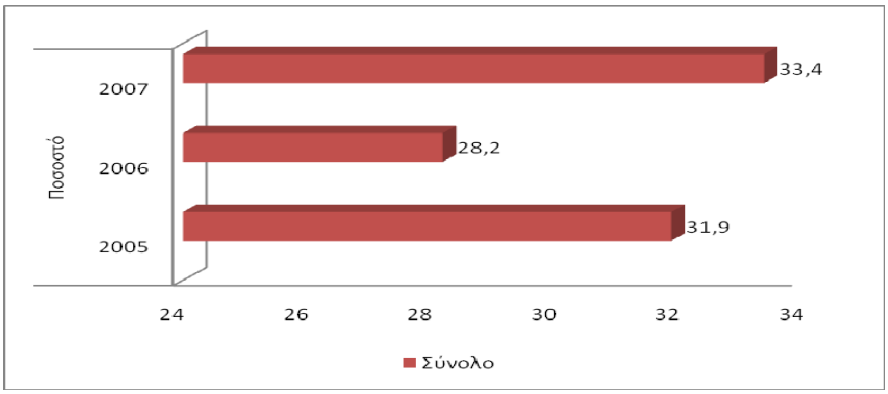

Γράφημα 2:Πρόθεση απόκτησης σύνδεσης στο διαδίκτυο

(Πηγή: *Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας)*

Το ποσοστό πρόθεσης των εργαζομένων για πρόσβαση στο διαδίκτυο εμφανίζει σημαντική άνοδο.

Ο φόβος του «ψηφιακού δυϊσμού» και ο ρόλος της Δια Βίου Μάθησης

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, οι νέες τεχνολογίες θα δώσουν ιδιαίτερη ώθηση στην εκπαίδευση και στη ΔΒΜ (Gilliver, Randall & Pok 1998, Pickering 1995). Αν όμως ασπαστούμε την ντετερμινιστική θεώρηση των πραγμάτων και την προσέγγιση της ουδέτερης φύσης της τεχνολογίας, θα πρέπει και να αποδεχτούμε πως η περιοχή της ΔΒΜ που σήμερα οικοδομούμε με τη χρήση των ΤΠΕ και της ΕξΑΕ δεν θα είναι φιλική σε ανθρώπους με χαμηλό μορφωτικό και κοινωνικό επίπεδο, σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, σε γυναίκες, σε κάτοικους αγροτικών περιοχών κλπ. (Αναστασιάδης 2005).

Δεν πρέπει να παραβλέψουμε τη γνώμη εκείνων που υποστηρίζουν πως η σαρωτική και ραγδαία επικράτηση των ΤΠΕ, σε όλες τις πτυχές της σύγχρονης ζωής, δημιουργεί τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού για τις πληθυσμιακές ομάδες που, εκούσια ή ακούσια, δεν έχουν πρόσβαση στις ΤΠΕ. Η ένταση με την οποία εμφανίζεται το φαινόμενου του «ψηφιακού δυϊσμού», το οποίο αναφέρεται σε μια νέα μορφή διάκρισης των ανθρώπων ανάλογα με τη δυνατότητα και την ικανότητα πρόσβασης στις ΤΠΕ, φέρνει ένα βήμα πιο κοντά την πιθανότητα να εμφανιστούν κοινωνίες δύο ταχυτήτων (Αναστασιάδης, 2005· Κελπανίδης, 2004· Μπρίκα, 2005· Ράπτης και Ράπτη, 2004).

Οδηγούμαστε, στο συμπέρασμα ότι ο «τεχνολογικός αλφαβητισμός» αποτελεί μόνο την αφετηρία στη μακριά και επίπονη διαδρομή που χαράσσει η Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) (Αθανασιάδης Κ.,2009).

Σε μια προσπάθεια περιορισμού του «ψηφιακού δυϊσμού», η ΔΒΜ αποτελεί το βασικό στόχο των προγραμμάτων της Ε.Ε. για την ενεργοποίηση των ατόμων και ομάδων για ατομική και κοινωνική ανάπτυξη, την προώθηση της ενεργής συμμετοχής των πολιτών και την αύξηση των δυνατοτήτων κοινωνικής ένταξης και απασχόλησης,

ενώ η ΕξΑΕ είναι το μέσο, το εργαλείο για την υλοποίησή της ΔΒΜ. Η ΕξΑΕ παρέχει ευκαιρίες μόρφωσης σε όλους, ανεξάρτητα από τις ιδιαιτερότητες που αντιμετωπίζουν, και καλύπτει σύγχρονες ανάγκες σύμφωνα με τα ζητούμενα και τις απαιτήσεις της νέας εποχής και της κοινωνίας της γνώσης (Βασάλα, 2005).

Συμπεράσματα

Στη εποχή μας, όπου τα κοινωνικά και εργασιακά δεδομένα αλλάζουν πολύ γρήγορα, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην υπηρεσία της ΔΒΜ αναδεικνύεται ως ένα από τα σημαντικότερα ιδεολογικά ζητήματα των σύγχρονων κοινωνιών και ταυτόχρονα ως μέσο αντιμετώπισης του κινδύνου του κοινωνικού αποκλεισμού και την αποφυγή κοινωνιών δύο ταχυτήτων, αφού παρέχει ευκαιρίες μόρφωσης σε όλους, ανεξάρτητα από τις ιδιαιτερότητες που αντιμετωπίζουν, και καλύπτει σύγχρονες ανάγκες σύμφωνα με τα ζητούμενα και τις απαιτήσεις της νέας εποχής και της κοινωνίας της γνώσης (Βασάλα, 2005).

Επιπρόσθετα, ο σχεδιασμός ανοιχτών - ελεύθερων συστημάτων ΔΒΜ και η χρήση ελεύθερου λογισμικού αποτελούν από τις πλέον σημαντικές οικονομικές λύσεις και προϋποθέσεις για την ομαλή πρόσβαση ευρύτερων κοινωνικών ομάδων στην νέα εποχή της πληροφορίας και άρα στην μείωση του «ψηφιακού δυϊσμού».

Μεταξύ των βασικών πλεονεκτημάτων της ΕξΑΕ είναι α) η παροχή πρόσβασης στις εκπαιδευτικές διεργασίες σε κάθε μαθητή που, για πολλούς λόγους, δεν μπορεί να παρακολουθήσει τη συμβατική σχολική εκπαίδευση, β) η παροχή της δυνατότητας εμπλουτισμού του σχολικού προγράμματος με μαθήματα που δεν διδάσκονται στο συμβατικό σχολείο και γ) η παροχή της ευκαιρίας στους μαθητές να συμμετέχουν σε σχολικά δίκτυα, να επικοινωνούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους.

Στα περισσότερα εμπόδια, κατά την εφαρμογή της ΔΒΜ, η λύση μπορεί να δοθεί μέσω της ΕξΑΕ αν και το βασικό μειονέκτημα της ΕξΑΕ που είναι η έλλειψη επικοινωνίας πρόσωπο με πρόσωπο, αφενός ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους και αφετέρου ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους και τους εκπαιδευτές τους, φαίνεται να παραμένει άλυτο.

Βιβλιογραφία

Αθανασιάδης Κ., 'Τρόπος ένταξης των ΝΤ στην εκπαίδευση για αποτελεσματικότερη μάθηση και απόκτηση νέων δεξιοτήτων'.
Τελευταία ανάγνωση στις 3/6/09 http://cosmathan.blogspot.com/2008/07/blog-post_11.html

Αναστασιάδης Π.(2005), 'Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές'. Στα πρακτικά του 3ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, 11 - 13 Νοεμβρίου 2005.

Βασάλα, Π., (2005). Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης.
Τελευταία ανάγνωση στις 4/6/2009 από http://www.gsae.edu.gr/

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (16/10/2000). 'Πολιτική στον τομέα της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της νεότητας'.
Τελευταία ανάγνωση στις 5/6/2009 από http://www.europarl.europa.eu/factsheets/4_16_0_el.htm)

Κελπανίδης, Μ. (2004). Δια Βίου Μάθηση : Κοινωνικές προϋποθέσεις και λειτουργίες. Δεδομένα και διαπιστώσεις. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα. Αθήνα.

Λιοναράκης, Α. (1999). Εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση: συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες δυνάμεις. Στο Distance learning at the dawn of third millennium. Poitiers: CNED

Λιοναράκης, Α. (2001). 'Για ποια εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση μιλάμε;'. Στα πρακτικά του 1ου Πανελλήνιου Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση , Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 25-27 Μαΐου.

Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση - Παιδαγωγικές και τεχνολογικές εφαρμογές. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Μπρίκα, Ε.(2005). Κοινωνία, πληροφορική και εκπαίδευση : Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Εκδόσεις Τα Τραμάκια. Θεσσαλονίκη

Ράπτης, Α. –Ράπτη, Α. (2004). Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της διδασκαλίας. Ολική προσέγγιση. Εκδόσεις Αριστοτέλης. Αθήνα.

Σύλλογος Διοικητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου Θεσσαλίας,. 'Σχέδιο Νόμου για τη Δια Βίου Μάθηση'

Τελευταία ανάγνωση στις 4/6/09 από http://sdp.users.uth.gr/enimerosi/Sxedio-Nomou-Dia-Biou-Mathisi.doc

Φλογαΐτη Ε., & Βασάλα, Π., (2002), Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (2001): Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.) Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Πάτρα 25-27 Μαΐου 2001. Πάτρα: ΕΑΠ, σελ. 1031-1041

Anderson, E. (1985). 'Forces influencing student persistence and achievement'. In L. Noel, R. Levitz, D. Saluri, & Associates (Eds.), Increasing student retention, pp. 44-61. San Francisco: Jossey-Bass Inc.

Comings, J.P., Parrella, A., and Soricone, L. (1999). 'Persistence among adult basic education students in pre-GED classes' (NCSALL Reports #12). Cambridge, MA: Harvard University, National Center for the Study of Adult Learning and Literacy.

Darkenwald, G.G. and Merriam, S.B. (1982). 'Adult education: Foundations of practice'. New York: Harper & Row Publishers.

Garland, M.R. (1993). 'Student perceptions of the situational, institutional, dispositional and epistemological barriers to persistence'. Distance Education, 14(2), pp. 181-198.

Gilliver R S, Randall B, Pok Y M 1998 'Learning in cyberspace: shaping the future'. Journal of Computer Assisted Learning 14, pp. 212–222

Kerka, S. (1986). 'Deterrents to participation in adult education.' Overview. ERIC Digest No. 59. Τελευταία ανάγνωση στις 4/6/09 http://www.ericfacility.net/ericdigests/ed275889.html

Kerka, S. (1995). 'Adult learner retention revisited.' ERIC Digest No. 166. Τελευταία ανάγνωση στις 4/6/09 από http://www.ericfacility.net/ericdigests/ed389880.html

Longworth,N. (2003).Lifelong learning in action - Transforming education in the 21st century.Kogan Page

LaPadula, M. (2003). 'A comprehensive look at online student support services for distance learners'. American Journal of Distance Education, 17(2), pp.119-128.

Mahoney, M.V.L. (1991). 'Adverse baggage in the learning environment.' New Directions for Adult and Continuing Education, 50, pp. 51-60.

Pickering, J., (1995). 'Teaching on the Internet is learning'. Active Learning 2, pp. 9–12.

Witte, J.E., Forbes, S.A., & Witte, M.M. (2002). 'Identity theory and persistence: A tentative synthesis of Tinto, Erikson, and Houle'. Journal of Integrative Psychology, V.2. Available from: http://www.integrativepsychology.org/articles/vol2_article2.htm

Woodley, A. & Parlett, M. (1983). 'Student drop-out'. Teaching at a Distance, 24, pp.2-23.